Tale ved fakkeltog til minde om Krystalnatten 9. november 2026

Endnu engang står vi her foran 4. maj-kollegiet, for endnu en gang er det blevet den 9. november, og endnu en gang markerer vi krystalnatten i Aalborg. Vi skriver 2026 nu, og det er efterhånden blevet 88 år siden nazisterne i Tyskland indledte hvad vi i dag kender som Holocaust. Det var de tyske borgere med jødisk baggrund, det først gik ud over. På denne dag i 1938 ødelagde nazisterne næsten 7.500 forretninger ejet af jøder, omkring 200 synagoger blev brændt ned og 400 mennesker mistede livet.

Mange millioner mennesker mistede livet i de nazistiske koncentrationslejre og dødslejre i de år der fulgte frem til 1945; det var jøder, romaer, LGBTQ-personer, handicappede og andre, som nazismen og dens forskruede menneskesyn enten ikke opfattede som mennesker eller så som politiske modstandere, der skulle fjernes.

Nogle mennesker overlevede nazisternes forfølgelse på trods af alle odds. En af dem, der overlevede, var Margot Friedländer. Hun blev født i Berlin i 1921, og i 1944 blev hun deporteret af nazisterne til koncentrationslejren Theresienstadt. Efter sin befrielse rejste Margot Friendländer til USA, hvor hun boede i 64 år, før hun vendte tilbage til Berlin i en alder af 88. Resten af sit liv i Tyskland viede hun til at øge bevidstheden om forbrydelserne i nazitiden og til at tale for tolerance og for respekt. Netop den morgen, hvor den tyske regering kunne fortælle Margot Friedländer at hun skulle modtage en orden for sit lange arbejde, døde hun i sit hjem i Berlin, 103 år gammel.

Der er et citat af Margot Friedländer, som især er vigtigt at mindes her i aften. Hun sagde "Vi er alle lige; der findes intet kristent, muslimsk eller jødisk blod. Der findes kun menneskeblod. I har alle det samme. (...) vær mennesker!"

Det skal også være vores budskab i dag: **Vær mennesker!** Det er netop når mennesker ikke længere bliver set som mennesker, men som en forhindring, at der er grund til meget stor bekymring. I 1930'ernes Tyskland begyndte det tilsyneladende i det små med nedsættende og hadefulde kommentarer, men det banede vejen for først love om systematisk diskrimination og dehumanisering og derefter, hvad der blev et ufatteligt folkedrab.

Også i dag er der talstærke bevægelser der bruger hadefulde ytringer for at nå deres mål og lægger mennesker for had med hadtale og andre hadforbrydelser. Rundt om i verden har autoritære regimer fået en skræmmende stor magt. Forfølgelse, folkedrab og krig er igen blevet noget, der præger nyhederne og

fører til at mange mennesker verden over må leve i frygt. Også i dag er der mange, der mister alt, hvad de har og bliver tvunget på flugt. Og også i dag kan vi mærke hvordan de nedsættende og hadefulde kommentarer spreder sig i medierne, og det vil i meget stort omfang sige på internettet. Hadet rammer muslimer, jøder, romaer, LGBTQ-personer, handicappede og andre medborgere.

Nogle gange tror man lidt naivt at nu må grænsen for hadtale da være nået, men der går ikke længe inden den næste, endnu mere afskyelige udtalelse dukker op. Det er heller ikke nogen hemmelighed, at der også blandt verdens mægtigste ledere bliver brugt nedsættende og hadefulde udtalelser i meget stort omfang.

Det, vi siger til dem og siger til jer, er: **Vær mennesker!** Det fundament, der kan sikre at alle mennesker bliver set som mennesker og bliver behandlet som mennesker og ikke som en forhindring, er menneskerettighederne. De blev til i årene efter 2. verdenskrig som en reaktion netop på Holocaust og 2. verdenskrigs ufattelige grusomheder. De fortæller os, at alle mennesker er født frie og lige i værdighed og i rettigheder og at alle mennesker har ret til et trygt liv uden frygt og uden had.

Menneskerettighederne er et lys, vi kan samles om, og det er et lys, vi kan gøre stærkere og klarere sammen. Det lys viser vi med de fakler, vi har tændt. For det er kun sammen, vi kan få bugt med mørket.

I Amnesty International siger vi:

- Menneskerettighederne gælder for **alle mennesker hele tiden**.
- Holocaust og forfølgelse af, had til og drab på jøder, romaer, LGBT-personer, handicappede og andre må aldrig ske igen.
- Antisemitisme er et alvorligt og tiltagende problem, ligesom alle andre former for had og diskrimination mod etniske, religiøse og seksuelle grupper er det.
- Civilbefolkningen skal altid beskyttes, hvor end den er, og det er enhver stats pligt ifølge menneskerettighederne. Civilbefolkningen skal beskyttes både mod had og diskrimination og mod konsekvenserne af væbnede konflikter overalt i verden.